

NOI ÎNITIAIVE ALE UNIUNII EUROPENE: PROIECTUL DE COMBATERE A TORTURII ÎN MOLDOVA

Tatiana Sergheeva - Director Executiv al Institutului pentru Democrație
Sosna Boris - doctor, profesor-universitar interimar la USEM, cercetător științific
coordinator la Institutul de Cercetări Juridice și Politice

No one shall be subjected to torture or to cruel, inhuman or degrading treatment or punishment (art. 5, Universal Declaration of Human Rights).

This article was prepared by the Institute for Democracy (Moldova). This article is funded by the European Union (European Instrument for Democracy and Human Rights). Opinions expressed in the article do not necessarily represent those of the European Union.

Keywords: NGOs, United Nations Convention against Torture, European Court of Human Rights, Moldova, Torture.

В соответствии со ст. 5 Всеобщей декларацией прав человека, никто не должен подвергаться пыткам или жестоким, бесчеловечным или унижающим его достоинство обращению и наказанию.

Эта статья была подготовлена Институтом демократии (Молдова). Данная статья финансируется Европейским Союзом в рамках EIDHR. Мнения, выраженные в статье, не обязательно отражают точку зрения Европейского Союза.

Ключевые слова: НПО, Конвенция Организации Объединенных Наций Конвенции против пыток и других жестоких, бесчеловечных или унижающих достоинство видов обращения и наказания, Европейский суд по правам человека, Молдова, пытки.

Nimeni nu va fi supus torturi, nici la pedepse sau tratament e crude, inumane sau degradante (Art. 5, Declarația Universală a Drepturilor Omului).

Acest articol a fost pregătit de Institutul pentru Democrație (Moldova). Acest articol este finanțat de Uniunea Europeană în cadrul EIDHR. Părerile expuse în acest articol nu prezintă neapărat și parerea Uniunii Europene.

Cuvinte cheie: ONG, Convenția Organizației Națiunilor Unite, Convenții împotriva torturilor și a altor pedepse și tratamente crude, inumane sau degradante, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Moldova, torturi.

Tortura și maltratarea sunt încă prezente în Republica Moldova. Acest lucru este evidențiat de datele Procuraturii Generale ale Republicii Moldova, care afirmă că de cele mai multe ori reclamanții s-au plâns de metodele de violență aplicate asupra lor, care aveau loc prin bătăi, tratamentul crud cu utilizarea unor obiecte, precum și diverse forme de influență psihologică amenințare, presiune, intimidare. De cele mai multe ori, maltra-

tarea asupra potențialei victime a fost permisă în locuri publice, în inspectoratele de poliție, în instituțiile de învățământ, în instituțiile penitenciare și în locul de reședință a acestora.

În cadrul Instrumentului European pentru Democrație și Drepturile Omului în Republica Moldova, Institutul pentru Democrație (Comrat), în parteneriat cu Institutul Național al Femeilor din Moldova (Chișinău) și Centrul Media pentru

Transnistria (regiunea Transnistreană) cu sprijinul Uniunii Europene, a fost lansat proiectul „**Toți împreună vom spune NU torturii în Moldova: societatea civilă împotriva torturii**”.

Scopul proiectului este de a contribui la prevenirea și combaterea torturii în Republica Moldova, inclusiv în Transnistria.

Proiectul prevede crearea a trei centre de asistență juridică și psihologică primară pentru victimele torturii.

La 25 iulie, s-a desfășurat deschiderea oficială a Centrului de asistență juridică, psihologică și de reabilitare a victimelor torturii, creat în cadrul proiectului „Toți împreună vom spune NU torturii în Moldova: Societatea civilă împotriva torturii”, implementat de Institutul pentru Democrație (Comrat) în parteneriat cu Institutul Național al Femeii din Moldova (Chișinău) și Centrul Media al Transnistriei (Tiraspol) cu sprijinul Uniunii Europene.

Evenimentul a fost unul de rezonanță. Invitația de onoare la deschiderea centrului a fost ambasadorul Uniunii Europene în Republica Moldova Peter Michalko.

De asemenea, prezenți la inaugurarea Centrului au fost și Consilierul Politic al Delegației UE în Moldova, Elena-Alina Doroftei, Avocatul Poporului din Republica Moldova, Mihail Cotorobai, primarul Comratului Serghei Anastasov, rectorul Universității de Stat din Comrat și membrul Adunării Populare a Găgăuziei Serghei Zaharia, șeful relațiilor externe ale Găgăuziei Vitali Vlah, șeful direcției sănătate și protecție socială a Găgăuziei Alex Zlatovchen și mulți alți oaspeți.

Participanții au urat centrului succes, notând importanța acestuia pentru Găgăuzia și asigurând sprijinul din partea instituțiilor pe care le reprezintă.

Ambasadorul Uniunii Europene în Republica Moldova Peter Michalko a subliniat faptul că drepturile omului și democrația sunt valori fundamentale pe care UE le sprijină peste tot în lume, aceste valori stau la baza relațiilor și a Acordului de Asociere dintre RM și UE. Unul dintre angajamentele UE este de a oferi asistență și sprijin pentru dezvoltarea democratică a Republicii Moldova. Ambasadorul UE a subliniat că este foarte bucurios să anunțe lansarea proiectului „Toți împreună vom spune Nu torturii în Moldova: Soci-

etatea civilă împotriva torturii”, implementat de Institutul pentru Democrație în parteneriat cu Centrul Media al Transnistriei și Institutul Național al Femeilor din Moldova.

Așa cum a remarcat Peter Michalko, în 2017 a devenit clar că în Republica Moldova există încă fenomenul torturii și a relelor tratamente, reamintind în acest context cazul Andrei Braguța, care, din cauza lacunelor în sistemul de detenție, a decedat în instituția penitenciară. Ambasadorul a indicat că Uniunea Europeană susține reforma poliției în contextul punerii în aplicare a Acordului de asociere și a agendei sale. În cadrul acestui program de sprijin bugetar, toate centrele de arest preventiv vor fi reparate. Cu toate acestea, programul se referă nu numai la renovarea izolatoarelor de poliție, ci și mai multe schimbări în mentalitate și comportament. Delegația UE speră că fenomenul torturii și maltratării celor aflați în custodia poliției va dispărea.

Peter Michalko a menționat ca demararea acestui proiect reafirmă sprijinul continuu a UE pentru RM, care se va reflecta într-un timp scurt și în alte proiecte dedicate, în special, pentru a consolida comunitățile locale prin asigurarea cooperării strânse între agențiile guvernamentale, societatea civilă și cetățeni. Cetățeanul Republicii Moldova, indiferent de locul în care trăiește - în Chișinău, Comrat sau Tiraspol, trebuie să fie sigur de faptul că el va rămâne în centrul atenției și a sprijinului UE, a asigurat șeful Delegației Uniunii Europene în Republica Moldova Peter Michalko.

Acordarea de asistență calificată victimelor torturii este o necesitate urgentă, mai ales că mulți dintre acești oameni nu conștientizează că sunt supuși maltratării, a declarat Mihail Cotorobai, avocatul poporului Republicii Moldova.

Primarul Comratului, Serghei Anastasov, a mulțumit ambasadorului UE, Peter Michalko, pentru ajutorul Uniunii Europene în deschiderea acestui centru și implementarea altor proiecte frumose, menționând că rezultatul lor este resimțit la Comrat. Primarul a spus că la moment poliția municipală este diferită de poliția care a fost mai devreme.

Serghei Anastasov a reamintit că în primărie există o comisie specială care examinează cazurile de maltratare în familie. Potrivit primarului, nu ar trebui să acceptăm relele tratamente nici în cadrul

instituțiilor publice, cum ar fi de exemplu primăria. Primarul a subliniat importanța pedepsirii persoanelor care folosesc tortura în instituțiile de detenție.

Pe final, Serghei Anastasov a menționat faptul că primăria va coopera cu centrul nou deschis și a urtat succes în activitate echipei de proiect.

Președintele Institutului pentru Democrație, Andrei Borșevski, a asigurat că Centrul, creat cu sprijinul UE, va oferi gratuit și, la cererea utilizatorului, asistență juridică anonimă celor care au fost supuși torturii și altor rele tratamente. De asemenea, dacă este necesar, se va acorda asistență psihologică victimelor și rudelor acestora. Ajutorul psihologic va permite victimelor torturii să diminueze efectele negative a traumei, să se reintegreze în societate, familie și în câmpul muncii.

Asistența juridică/psihologică în cadrul Centrelor este gratuită, cuprinzând suport juridic și psihologic primar. Beneficiarii centrelor vor fi persoanele care au fost supuse actelor de tortură, abuzuri fizice și psihologice, potențiale victime și/sau rudele acestora. Asistența psihologică include consiliere individuală primară a victimei, consilierea familiei, programe de psihoterapie individuală sau de grup cu elemente de artterapie. Implicarea specialistului în procesul de reabilitare psihologică a victimei torturii va contribui la reintegrarea în societate.

Centrul de Asistență Juridică, Psihologică și de Reabilitare a Victimelor Torturii din Chișinău se alătură Campaniei pentru sprijinul victimelor torturii, desfășurate de Oficiul Avocatul Poporului în perioada 25-29 iunie 2018.

Angajații Centrului de Asistență Juridică, Psihologică și de Reabilitare a Victimelor Torturii din Chișinău se vor alătura la Flashmobul solidarității împotriva torturii organizat de Oficiul Avocatul Poporului, desfășurat în Chișinău la data de 26 iunie 2018.

La fel, proiectul presupune desfășurarea unor seminare pentru angajații sistemului penitenciar, poliție și spitalele de psihiatrie din Republica Moldova în vederea creșterii gradului de conștientizare a responsabilității pentru toleranță zero față de tortură. De asemenea, vor fi organizate seminare de inițiere pentru deținuți, pacienții din spitale și alte persoane din categoriile de risc. Activitățile proiectului vor fi reflectate pe larg în sursele me-

dia (programe TV și radio, articole în mass-media din Republica Moldova etc.).

În cadrul proiectului vor fi organizate și activități pentru tineri, precum ateliere interactive pentru studenții facultăților de drept ale universităților din Republica Moldova (viitorii ofițeri de poliție, judecători și procurori), pentru a crește nivelul de intoleranță la tortură.

În cadrul proiectului, Institutul pentru Democrație va implementa un program de sub-granturi în sumă de 5000-7000 euro pentru ONG-uri. Programul de sub-granturi vizează sprijinirea activității organizațiilor societății civile pentru combaterea torturii.

Proiectul prevede instituirea unei Rețele permanente de organizații neguvernamentale pentru combaterea torturii (cel puțin 15-20 de ONG-uri din Găgăuzia, Chișinău și regiunea Transnistreană). Rețeaua vizează schimbul de experiență între ONG-uri, creșterea cunoștințelor despre metodele de combatere a torturii, precum și efectuarea unor presiuni asupra puterii de stat pentru a o influența, în scopul de a intensifica eforturile de combatere a torturii. După un program intensiv de instruire, membrii Rețelei vor putea să își împărtășească experiențele în prevenirea torturii și vor oferi sprijin informațional altor ONG-uri din regiune.

La 29 septembrie 2018, la Chișinău a avut loc prima ședință a Rețelei ONG-urilor regionale, care realizează activități de prevenire sau doresc să se implice în activități de combatere a torturii.

Președintele Institutului pentru Democrație, Andrei Borșevski a salutat participanții Rețelei, menționând despre importanța realizării unor activități ample și comune în combaterea torturii în Republica Moldova. Această Rețea are drept scop transferul de experiență între ONG-uri, dezvoltarea cunoștințelor despre fenomenul torturii și metodelor de combatere a torturii, inclusiv a metodelor de convingere a autorităților publice pentru zero toleranță față de actele de tortură.

Membrii Rețelei vor beneficia de instruire continuă în domeniul prevenirii torturii, ulterior vor disemina cunoștințele obținute în teritoriu. La fel, vor acorda suport și asistență informațională juridică altor ONG-uri din raioanele țării.

În cadrul proiectului respectiv, Institutul pentru Democrație, va lansa un program de

mini-granturi pentru ONG-urile din rețeaua respectivă în valoare de 5000 – 7000 euro. Programul va avea drept scop susținerea inițiativelor de combatere a torturii.

Directoarea Centrului Media din Transnistria, Luiza Doroșenco, a menționat despre importanța colaborării între societatea civilă de pe ambele maluri de Nistru, atât prin schimb de experiență și creșterea profesionalismului, cât și în prevenirea torturii.

În prezentarea sa, Nonna Mihalcean, a afirmat despre prima inițiativă a Institutului pentru Democrație și partenerilor săi de a crea și deschide trei Centre de asistență juridică, psihologică și reabilitare a victimelor torturii la Chișinău, Comrat și Tiraspol. Centrele respective, au drept scop acordarea asistenței juridice și psihogice primare, inclusiv reabilitare victimelor torturii sau rudelor lor.

Potrivit Dlui Alexandru Zubco, Șeful Direcției Prevenirea Torturii din cadrul Oficiului Avocatului Poporului, în anul trecut Oficiul a înregistrat peste 800 de plângeri cu privire la condiții proaste de detenție, lipsa sau servicii medicale inadecvate din locurile de detenție, iar în prima jumătate a lui 2018 au fost recepționate peste 400 de cereri, fapt ce reprezintă o tendință îngrijorătoare.

La final, participanții au reiterat importanța acestui dialog pe problemele actuale de intensificare a eforturilor comune în combaterea torturii, dezvoltarea contactelor și schimbul de experiențe pozitive și negative în acest domeniu, exprimând gratitudine organizatorilor și donatorilor.

Acest proiect este implementat cu suportul financiar al Uniunii Europene. Coordonatorul proiectului este Institutul pentru Democrație – o organizație publică înregistrată oficial la Ministerul Justiției al Republicii Moldova în ianuarie 2007.

În anul 2016, pentru realizări excelente în domeniul drepturilor omului, Institutul pentru Democrație a câștigat premiul Asociației Occidentale a Cluburilor UNESCO cu prilejul Zilei Internaționale a Drepturilor Omului. Pentru realizări remarcabile în desfășurarea activităților în domeniul drepturilor omului în anul 2016, revista științifică internațională „Supremația Dreptului” a recunoscut Institutul pentru Democrație ca fiind organizația anului.

Bibliografie:

1. <https://www.moldpres.md/news/2018/01/30/18000714>
2. <http://gagauzia24.com/index.php?newsid=5048>
3. <https://point.md/ru/novosti/obschestvo/v-moldove-pristupili-k-realizatsii-proekta-es-po-borbe-s-pytkami>
4. <http://www.allmoldova.com/ro/news/noi-initiative-ale-uniunii-europene-proiectul-de-combatere-a-torturii-in-r-moldova>
5. <http://gagauznews.md/33861/novye-initsiativy-evropejskogo-soyuza-proekt-po-borbe-s-pytkami-v-moldove.html>
6. <https://stiri.md/article/social/o-campanie-de-sprijinire-a-victimelor-torturii-va-fi-organizata-la-chisinau>
7. <https://www.moldpres.md/news/2018/06/27/18005513>
8. <http://www.allmoldova.com/ro/news/o-campanie-de-sprijinire-a-victimelor-torturii-va-fi-organizata-la-chisinau>
9. <http://ombudsman.md/ro/content/avocatul-poporului-extinde-parteneriatul-cu-societatea-civila-pe-dimensiunea-prevenirii>
10. https://adevarul.ro/moldova/social/la-chisinau-comrat-tiraspol-fost-deschise-centre-asistenta-victimelor-torturii-1_5b-486d02df52022f752c2ab1/index.html
11. <http://www.ipn.md/ro/societate/92356>
12. <http://tvrmdova.md/social/la-chisinau-comrat-si-tiraspol-au-fost-deschise-centre-pentru-asistenta-victimelor-torturii/>
13. <http://trm.md/ro/social/in-moldova-vor-func-ion-a-trei-centre-regionale-de-asisten-a-juridica-psihologica-i-reabilitare-a-victimelor-torturii/>
14. <https://www.timpul.md/articol/deschiderea-la-chiinau-comrat-i-tiraspol-a-trei-centre-de-asistena-juridica-psihologica-i-reabilitare-a-victimelor-torturii-cu-asistena-financiara-a-uniunii-europene-133083.html>
15. <https://radiochisinau.md/ue-a-oferit-sute-de-mii-de-euro-pentru-ca-victimele-torturii-sa-fie-ajutate-in-cadrul-unor-centre-deschise-la-chisinau-comrat-si-tiraspol---71407.html?fbrefresh=1531479995>
16. <https://voceabasarabiei.md/ro/stiri/social/6178/Victimele-torturii-vor-putea-beneficia-de-asisten%C8%9B%C4%83-psihologic%C4%83-%C8%99i-juridic%C4%83-gratuit%C4%83--REPORTAJ.htm>

17. <https://stiri.md/article/social/investitie-de-700-000-de-euro-centre-pentru-asistenta-victimelor-torturii>
18. <https://www.deschide.md/ro/stiri/social/33889/Centre-pentru-asistarea-victimelor-torturii-deschise-la-Chi%C8%99in%C4%83u-Comrat-%C8%99i-Tiraspol.htm>
19. <https://www.ziarelive.ro/stiri/la-chisinau-comrat-si-tiraspol-au-fost-deschise-centre-pentru-asistenta-victimelor-torturii.html>
20. <http://www.allmoldova.com/ro/news/in-moldova-vor-functiona-trei-centre-regionale-de-asistenta-juridica-psihologica-si-reabilitare-a-victimelor-torturii>
21. <https://point.md/ru/novosti/obschestvo/v-kishiniove-komrate-i-tiraspole-otkrylis-tsentry-pomoshchi-zhertvam-pytok>
22. <https://noi.md/md/societate/in-moldova-au-fost-deschide-mai-multe-centre-pentru-asistenta-victimelor-torturii>
23. <https://eho.md/2018/07/13/v-moldove-otkrylis-tsentry-pomoshchi-zhertvam-pytok/>
24. <http://www.moldnews.md/rus/news/90814>
25. <http://www.trm.md/ru/mesager/mesager-din-13-iulie-2018/>
26. <http://gagauzpravda.md/social/v-komrate-otkrylsja-centr-pomoshchi-zhertvam-pytok.html/>
27. <http://gaga.md/novosti/obschestvo/v-kishinyove-komrate-i-tiraspole-otkryilis/>
28. <http://gagauzia24.com/index.php?new-sid=8436>
29. <http://www.hotnews.md/articles/view.hot?id=50733>
30. <http://www.trm.md/ro/regional/mai-multa-siguranta-pentru-victimele-torturii/>
31. <https://grt.md/новости-25-07-18/>
32. <https://www.moldpres.md/news/2018/07/26/18006615>
33. <http://ombudsman.md/ro/content/avocatul-poporului-participat-la-deschiderea-centrului-pentru-asistenta-juridica-psihologica>
34. <https://canalregional.md/ru/все-вместе-скажем-нет-пыткам/>
35. <http://www.allmoldova.com/ro/news/la-comrat-a-fost-inaugurat-centrul-de-asistenta-juridica-psihologica-si-de-reabilitare-a-victimelor-torturii>
36. <http://comrat.md/novosti/2019-v-komrate-otkrylsja-centr-juridicheskoy-psihologicheskoy-i-reabilitacionnoj-pomoschi-zhertvam-pytok.html>
37. <http://gagauzinfo.md/index.php?new-sid=41894>
38. <http://raioncomrat.md/h3-segodnya-25-07-2018g-v-mun-komrat-nachal-rabotu-tsentryuridicheskoy-psihologicheskoy-i-reabilitatsionnoj-pomoshchi-zhertvam-pytok-h3/>
39. <https://noi.md/md/sudul-moldovei/la-comrat-a-fost-inaugurat-centrul-de-asistenta-juridica>
40. <http://gagauznews.md/41835/v-komrate-otkrylsya-tsentryuridicheskoy-psihologicheskoy-i-reabilitatsionnoj-pomoshchi-zhertvam-pytok.html>
41. <http://gagauzia24.com/index.php?new-sid=8775>
42. <http://stiridinmoldova.com/2018/07/in-gagauzia-a-fost-inaugurat-centrul-de-asistenta-juridica/>
43. <https://www.moldpres.md/news/2018/08/03/18006918>
44. <http://www.allmoldova.com/ru/news/pri-poddierzhkie-ies-nachinaiut-svoiu-dieiatiel-nost-tri-tsientra-iuridicheskoi-psikhologichieskoi-i-rieabilitatsionnoi-pomoshchi-zhiertvam-pytok>
45. <https://eho.md/2018/08/03/v-moldove-nachinayut-rabotu-tsentry-pomoshchi-zhertvam-pytok/>
46. <http://www.trm.md/ru/gagauz-ogea/gagauz-ogea-emisiune-din-28-august-2018/>
47. <https://noi.md/md/societate/a-fost-creata-reteaua-ong-urilor-regionale-pentru-combateretorturii>
48. <http://www.ipn.md/ro/societate/93846>
49. <https://stiri.md/article/social/a-fost-creata-reteaua-ong-urilor-regionale-pentru-combateretorturii>
50. <http://www.trm.md/ru/social/a-fost-creata-re-eaua-ong-urilor-regionale-pentru-combateretorturii/>
51. <http://trm.md/ro/social/angajatii-sistemului-penitenciar-au-fost-instruiti-privind-inadmisibilitatea-torturii/>
52. <http://www.ipn.md/ro/societate/94229>
53. http://dr-ecology.blogspot.com/2018/10/blog-post_20.html